

Ignáczy Géza és családja a Beregvidéken

Egy fotográfus dinasztia életéről

Általános bevezetőként ki szeretném hangsúlyozni, hogy Ignáczy Géza családjának gyökerei a XVII. századra vezethetők vissza, ami büszkeséggel töltötte el az utódok lelkét. Ám mivel az ősök nem alkottak jelentőset a fotográfia területén, engedelmeükkel eltekintek a konkrét tények kommentálásától és csak akkor utalok rájuk, ha ezt elengedhetetlennek tartom a tények megértése szempontjából.

Ignáczy Géza 1880. február 23-án született Ungváron. Sajnos, gyermekkoráról és ifjúsága éveiről szinte semmit nem tudunk. Mindezt nehezíti az a körülmény, hogy nemcsak Ungváron, de Beregszászban is szinte lehetetlen hozzáférni a levéltári adatokhoz, ami nagyon sok dologra enged következtetni...

Annyi viszont ismeretes, hogy Ignáczy Géza ifjú feleségével 1907-ben közösen fényképészeti műtermet nyit Beregszászban a Szechenyi utca (ma I. Franko u.) 3. szám alatt, amely az első és ráadásul a legreprezentatívabb műterem volt.

A fiatal fényképész 1903-ban nősült. Felesége, a szegedi születésű Tóth Gizella, akit tanulólánycént ismert meg, egy életen át hűséges társa a tehetséges fotográfusnak. Nemcsak szakmai, de erős érzelmi szálak is kötik őket egymáshoz. A fiatalasszony nemcsak gyönyörködik kedves és energikus férjében, de aktívan segíti is mindenben, fél szóból is értik egymást. Ez harmonikussá teszi életüket. Nagyszerűen alakulnak a dolgok mind a házasságukat, mind a szakmai elképzelésüket tekintve. Ignáczy Géza és Tóth Gizella házasságából négy gyermek született: két lány és két fiú.

A boldog Ignáczy házaspár 1928 karácsonyának harmadik napján ünnepelte egybekelésük 25. évfordulóját. Az ünnepségen több mint harmincan voltak jelen, elsősorban a város előkelőségének képviselői. Az ebből az alkalomból készült fotók semmi tanújelét nem adják annak, hogy bárkit is aggodalom töltött volna el a jövőt illetően.

Az idősebb fiú, László a két világháború között jól menő műtermet nyit Szolyván, amely, kisebb eltérésekkel, szinte a beregszászi műterem másolata.

Ignáczy Géza és családja (középen a szülők, mellettük fiaik: balról jobbra László és Kálmán; lent két lányuk: Sarolta és Gizella)

A fiatalabb testvér, Kálmán visszafogottabb természetű, ezért az apa úgy találja jónak, ha vele marad.

Ignáczy Kálmán 1940. december 15-én köti össze életét Habith Magdolnával. Boldog házasságukból a XX. század legnehezebb éveiben hat gyerek születik. A nehézségeket legyőzi a két fiatal egymás iránti szeretete, bár igaz, hogy élvezik a szülők anyagi és erkölcsi támogatását is.

A második világháborúban mindkét fiú a frontra kerül, ahol László, az idősebb testvér nyomtalanul eltűnik. Mivel levél nem maradt fenn tőle, keveset tudni róla. Ignáczy Kálmán közvetlenül a háború után visszatért, mint ahogy az egyik „ősportré” is igazolja: lesoványodva, de élve, ha betegen is.

A háború után Ignáczy Géza és fia, Kálmán új műtermet nyit a családfő műszaki berendezéseivel. Együtt dolgoznak, egészen Ignáczy Géza nyugdíjba vonulásáig. Utána fia már önálló munkát nem vállal. Dolgozik ugyan, de csak másodhegedűsként. Inkább családjának él. Nem tartja érdemesnek egy olyan rendszer aktív támogatását, amely elvette vagyonukat, kismimmizte a családot.

Az önálló munkavállalás elutasításában másfajta tényezők is közrejátszottak. Az egyik az volt, hogy a háború éveit után megromlott az egészsége, továbbá, hogy a felszerelések nagy része elavult, újak vásárlásának viszont már nem látta értelmét. Így a szerény körülmények már nem tették lehetővé a kiváló önálló teljesítményt.

Ignáczy Kálmán hat gyermeke közül egyik sem vállalta hivatásszerűen a nagyszülők és a szülők tevékenységének folytatását. Egyedül Magdolna lánya érzett némi vonzódást a fotográfia iránt, de ez csak rövid időre vonta be a hivatásos fényképészek közé. A fotózás tudományát apja mellett elsajátította ugyan, de egy életre – ki tudja, miért? – nem vállalta fel azt. Így, ami dinasztíának indult, megszakadt.

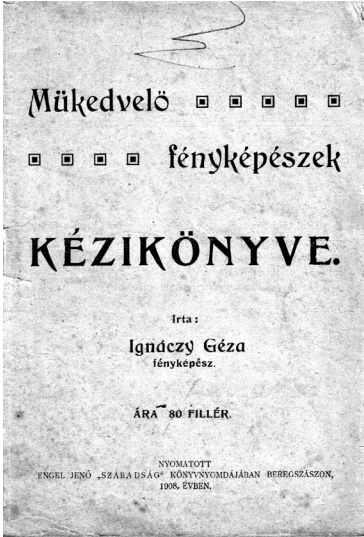
Ignáczy Géza fotóművész közkedvelt, humoros személyiség volt. Vidám természetének köszönhető, hogy késő öregkoráig megőrizte szellemi frissességét és azt a szeretetet és megbecsülést, ami egy életen át övezte. 1961-ben 81, éves korában hunyt el Beregszászban. Halálával akkor nemcsak egy öregúr, hanem egy kiváló, nagy élettapasztalattal és szakmai tudással rendelkező ember is távozott városunkból. Tisztelői közül sokan elkísérték utolsó útjára, akik ma is szeretettel gondolnak rá.

Ignáczy Kálmánra volt munkatársai úgy emlékeznek, mint olyan emberre, aki után akár órát is lehetett volna igazítani: mindig pontosan és kifogástalan öltözékben, járt be a műterembe. A kezéből csak kiváló munkát adott ki. Sokszor a portrék többségén olyan finom minőségű retust alkalmazott, hogy annak a legkisebb jelét sem lehetett felfedezni. Ma úgy neveznénk ezt: digitális retus. Különös értékelés ez egy olyan művész munkájával kapcsolatban, aki látási zavarokkal küzd.

Gazdag lelkvilága nemcsak a fotóművészet szépségének bemutatásában nyilvánult meg, hanem a család szeretetében is. E tekintetben egybeesik az egykori munkatársak és a gyerekek véleménye, mert szerintük művészi szintű volt az a gondoskodás, amit a családjá iránt tanúsított. Egyforma alázattal szolgált kicsit és nagyot. Ebből adódóan számára nem létezett kis és nagy feladat. Végtelenül megbízható ember volt. Ez tette őt naggyá, de nem mindig részesült megfelelő elismerésben.

Ignáczy Kálmán 1986-ban elhunyt. És ezzel véget ért egy fotográfus család közel 80 éves tevékenysége, amely hatékonyan befolyásolta az idők folyamán a Beregvidék életének nagyon sok mozzanatát.

Folytatásként kiemelném, milyen nagyszerű dolog, ha egy fiatal, ambíciózus fotográfus jó meglátással, kifinomult érzékkel rendelkezik. Ám egy sikeres vállalkozáshoz kemény akaratra, komoly rutinra és megannyi másra van szükség, sőt, még a szerencse zabolátlan lovát is meg kell szelídíteni. Ignáczy Géza előtt nemcsak egy nagyszerű karrier körvonalai bontakoztak ki: sikerült megvalósítania önmagát, bár igaz, hogy menet közben „elvágták alatta” ama „zabolátlan ló” nyeregszíját, de szerintem így is szép karriert futott be, különösen, ha elgondoljuk, hogy pályája vége „belenyúlott” a Szovjetunióba... De menjünk csak sorjában.

Ignáczy Géza 1908-ban írt
*Műkedvelő fényképeszek
Kézikönyve*

Ignáczy Gézának már az első próbálkozásait siker koronázta, s ez megnövelte önbizalmát, segítette lelki és szellemi kibontakozását. A példás katolikus, a családját mindenekfelett imádó fotográfus beregszászi műterme a Beregvidék egyik legmodernebb szalonja volt – lenyűgöző belső térrel, vadonatúj berendezéssel, tágas kirakattal, amelyet a mezítlábas szájtátik és a város tehetős polgárai egyforma gyönyörűséggel szemléltek. Mindenki számára nagy esemény volt, ha lefotóztatta magát az Ignáczy-szalomban és onnan valóságos művészi fotográfiával léphetett ki.

A műtermet eleinte csak a vidék gazdagabb rétege látogatta. Ám ahogy az érdeklődés és a megnyitással járó izgalom csappan, az Ignáczy család egyre szélesebbre nyitja ajtaját a társadalom legkülönbözőbb rétegei – a kifizetésű tisztviselők, a segédek, a cselédek, a munkások, a parasztok, a katonák és a diákok – előtt.

Egyre bővül a különböző szolgáltatások skálája és minősége. Ezek közé tartozik a vidékre való kiutazás megrendelés esetén, részletfizetéssel, a fizetéskönnyítéssel, árengedmények biztosítása csoportképek megrendelésekor a szolidabb anyagiakkal rendelkezők – diákok, katonák stb. – részére. Így rajzolódnak ki egy sikeres fotográfusi vállalkozás mozaikjai, amely kimondottan tiszta, mindenféle erkölcsstelen sallangoktól mentes és így évről évre mindjobban beváltja a hozzá fűzött reményeket, ami inkább az Ignáczy család erkölcsi, művészi és egzisztenciális elismeréséhez, nem a gyors meggazdagodáshoz vezet. Ezek összehatásaként tovább erősödik és bővül a család, amelyre a tökéletes harmónia jellemző. Épülni kezd a Széchenyi utca 44. szám alatt a családi ház, amely idővel több funkciót tölt be.

Az akkori idők rendje és módja szerint Ignáczy Géza fotográfus egyre nagyobb tekintélynek örvend és egyre nagyobb bizalommal néz a jövőbe, mint a legtöbb alázatos híve a római katolikus egyháznak. Családján belül nagyon komoly vallásos értékrend uralkodik, amely megingathatatlan fundamentuma magán- és társadalmi életének, munkájának. Minden ügyében mellette áll a hú feleség, a több gyermeket vállaló anya, a hűséges segítőtárs, a képzett tanácsadó, aki szintén nem akar lemaradni. Ebben az időben az Ignáczy család nagyon boldog: templomba járnak, dolgoznak, megrendeléseket vesznek fel, forografálnak, tárgyalásokat folytatnak, könyvelnek, tervezgetnek, szórakoznak. Aztán váratlanul kitör az első világháború, és egymás után következnek a nehéz évek. A gazdasági pangás, az infláció, a háborút kísérő szegénység és éhínség éppúgy érinti Ignáczy Géza családját, mint másokét. A Tanácsköztársaság, majd a trianoni „megegyezés” prizmaként nagyítják fel ezeket a gondokat. A fotográfusi tevékenység akadozik, de hosszú ideig soha nem szünetel.

A 20-as éveket követően a műterem, amely hol a Széchenyi utcában, hol a Bankudvarban működik, kezd megtelni reménységgel, régi és új megrendelőkkal. De a megnyitást követő „Aranykor” már csak délibáb marad, amit nem rögzít a „lencse” és nem tud előhívni a „hívó”. Igaz, a megrendelések száma növekedik, de ehhez gyenge jövedelem társul. Ezért Ignáczy Géza latba veti minden tudását és rátermettségét: szervez, hirdet, prospektusokat bocsát ki, kisebb-nagyobb sikerrel. Az ereje teljében lévő fotográfus néha fellélegzik, mert

már a gyerekek is be-bejárnak a műterembe és a laborba. Így a családfő rejtett vágya – a helyi fotográfia folytonosságának biztosítása – kezd valósággá válni. Örül, amikor látja, hogy a fiúkban kibontakoznak az „öröklődés jelei”. Közben szállnak az évek, az érett fotográfus komoly döntés elé kerül. Sokat vívódik, míg rászánja magát arra a lépésre, hogy László fiát Szolyván a Masaryk utca 26. szám alatti fényképész műterem megnyitásával önálló útjára indítsa. László nem tehetségesebb, de sokkal önállóbb, mint öccse, Kálmán, aki az apja mellett marad.

A döntés az egész család előnyére válik: a nyereség felülmúl minden várakozást. Mindkét fiú megállja a helyét: mindketten ritkaságszámba menő

A Széchenyi utcai családi ház

tehetségek. A szolyvai műterem, ugyanúgy, mint a beregszászi, a szolgáltatások széles skálájával várta a megrendelőket. Munkájukat hirdetések és reklámok is segítették. Az egyik hirdetésből tudtuk meg, hogy Ignáczy László fényképész-tudását Beregszászon kívül az ország más városaiban, sőt, külföldön is gyarapította.

Kutatásaink során sajnos nem találtunk egyetlen olyan fotót sem, amelyet annak idején Ignáczy László készített. Ez azonban nem jelenti azt, hogy tehetségét ne fémjelezték volna művészi kivitelezésű fotográfiák. A karrierje tiszavirág-életűnek bizonyult, mivel a II. világháborúban nyomtalanul eltűnt. Így az a folytonosság, amelyet Ignáczy Géza vele kapcsolatban tervezett, nem valósult meg.

A háború befejezésekor Ignáczy Géza már 65 éves, és mint a legtöbb ember, szeretett gyermeke elvesztése miatti fájdalmát érzi a legnagyobbban, amelyet aktív munkával próbál gyógyítani: csak az képes némileg enyhíteni a lelki traumát, amely őt és családját érte. Ám rövidesen megkezdődik kálváriája: megfosztják becsületes munkával szerzett vagyonától, értékeitől, megalázzák. Marad a látástól vakulásig tartó munka, amit az új „urak” büntetésnek szánnak, de megfélelkeznek arról, hogy ez gyógyír is lehet lelki sebeire. Emberileg és művészigileg talpra áll ugyan, de anyagilag már soha. Beletörődik a lehetetlenbe, mert a szakmának a háború után már elvesztett a varázsa, de a mindennapi robot ébren tartja a reményt.

A II. világháborút követően Ignáczy Géza és a frontról visszatért Kálmán fia nagyon rövid ideig önállóan, majd az államosítás után az „Artelj Upered” műhelyben dolgoznak. Mivel a műhely több profilú, hamarosan szétválasztják, és megalakul a „Derzsfoto”. Apa és fia ott folytatják tevékenységüket, de már nem a régi hévvel. Továbbra is megtartják megrendelőik körét, és csak a belső igény kényszeréből, valamint a klientúra iránti tiszteletből garantálják a megszokott minőséget, ami egyre nehezebben sikerül az őket követőknek. Számukra viszont a fényképezés: hivatás, amely nem a meggazdagodást szolgálja, hanem egy életre szóló elkötelezettségnek számít. Ezért olyan gyönyörűek és hangulatosak azok a fotográfiák, amelyeket ők készítettek.

Nem szabad megfeledkeznünk Ignáczy Gézáról és családjáról, mert vidékünk, Kárpátalja fotótörténeti hírnevét, jelentőségét öregbítik. Illő legalább néha meghajolnunk az emléküek előtt.

FERENCZI IMRE